

▶ 2 – 9/2020

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

მფლობელობითი გირავნობის კეთილსინდისიერი შექმნა

1. ქართული კანონმდებლობა არ იცავს კეთილსინდისიერი შექმნის ნდობას მინდობილობისადმი.

2. სკ-ის 2005 წლის 30 ივნისამდე მოქმედი რედაქცია არ ითვალისწინებდა მფლობელობითი გირავნობის კეთილსინდისიერად მოპოვებას ნივთის მოგირავნის პირდაპირ მფლობელობაში გადაცემის გზით.

3. მოძრავი ნივთის საკუთრებაში გადაცემისთვის არ კმარა მისი პირდაპირ მფლობელობაში გადაცემა. დამატებით აუცილებელია, მესაკუთრეს ჰქონდეს საკუთრების გადაცემის მიზანი.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 2005 წლის 30 ივნისის ცვლილებამდე მოქმედი რედაქციის 257-ე მუხლი

სკ-ის 172 I მუხლი

უზენაესი სასამართლოს 2002 წლის 9 სექტემბრის გადაწყვეტილება № 3კ-624-02

I. ფაქტობრივი გარემოებები

გამყიდველმა მანქანა სარეგისტრაციო მონმობასთან ერთად მყიდველს გადასცა პირდაპირ მფლობელობაში, თუმცა შემძენი საგზაო პოლიციაში მესაკუთრედ დარეგისტრირდებოდა მხოლოდ საფასურის სრულად გადახდის შემდგომ. მყიდველმა ისარგებლა სარეგისტრაციო მონმობაზე მფლობელობით და გააყალბა მინდობილობა, რომლის შინაარსით მიხედვით, მესაკუთრემ მას მიანიჭა მანქანის განკარგვის უფლებამოსილება. ამ დოკუმენტის მეშვეობით მყიდველმა მანქანა, როგორც გირავნობის საგანი, გადასცა ბანკს პირდაპირ მფლობელობაში. გამყიდველმა სარჩელი აღძრა ბანკის წინააღმდეგ ნივთის უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვის მოთხოვნით.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელი, რაც მოპასუხემ გაასაჩივრა. სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა გადაწყვეტილება და უარი თქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე იმაზე მითითებით, რომ მოპასუხეს ჰქონდა ფლობის უფლება გირავნობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე. მეორე ინსტანციის სასამართლოს პოზიციით, მანქანის მესაკუთრემ არ გამოიჩინა სათანადო წინდახედულობა, როდესაც სარეგისტრაციო მონმობა მყიდველს გადასცა. გადაწყვეტილება გაასაჩივრა მოსარჩელემ. საკასაციო სასამართლომ გააუქმა გადაწყვეტილება და სარჩელი დააკმაყოფილა. მისი დასაბუთებით, მყიდველს მანქანაზე საკუთრება არ მოუპოვებია, რადგან ამისთვის არ კმაროდა მხოლოდ ნივთის გადაცემა პირდაპირ მფლობელობაში, საჭირო იყო მესაკუთრეს ჰქონოდა ნივთის საკუთრებაში გადაცემის მიზანიც. ამასთან, საკასაციო სასამართლოს პოზიციით, მოცემულ შემთხვევაში გირავნობის კეთილსინდისიერად მოპოვება შეუძლებელი იყო, რადგან სკ-ის 257-ე მუხლის შემადგენლობა ითვალისწინებს გირავნობის წარმოშობას არა ნივთის, არამედ საბუთის მფლობელობაში გადაცემის საშუალებით. გარდა ამისა, კანონმდებლობა არ იცავს კეთილსინდისიერი შექმნის ნდობას მინდობილობისადმი. ამ არგუმენტების გათვალისწინებით, მოსარჩელეს ჰქონდა ბანკისგან ნივთის გამოთხოვის უფლება.

III. კომენტარი

სასამართლომ მართებულად მიუთითა იმაზე, რომ მოძრავი ნივთის პირდაპირ მფლობელობაში გადაცემა არაა საკმარისი საკუთრების შემძენზე გადასვლისთვის, სკ-ის 186 II მუხლის სიტყვასიტყვითი განმარტების მიუხედავად. თუმცა, გარდა განმკარგავის მხრიდან საკუთრებაზე გადაცემის მიზნისა, რომელიც გადაწყვეტილებაში დასახელებულია იმ კრიტერიუმად, რისი არარსებობაც გამორიცხავდა

საკუთრების მყიდველზე გადასვლას, საჭიროა მომპოვებლის შესაბამისი ნების გამოვლენაც.¹

სასამართლო ნაწილობრივ სწორი დასაბუთებით წყვეტს გირავნობის კეთილსინდისიერად მოპოვების საკითხს. ქართული კანონმდებლობა არ იცავს კეთილსინდისიერი შემძენის ნდობას მინდობილობისადმი - ბანკმა მანქანაზე გირავნობა ვერ მოიპოვა, რადგან მან იცოდა, რომ დამტვირთავი არ იყო მანქანის მესაკუთრე, ხოლო შემძენის ცოდნა არამესაკუთრე დამგირავებლის განკარგვის უფლებამოსილებასთან დაკავშირებით დაცული არ არის. თუმცა არასწორია გირავნობის კეთილსინდისიერად მოპოვების ნივთის პირდაპირ მფლობელობაში გადაცემის გამო გამორიცხვა: შეუძლებელია მოიძებნოს არგუმენტი ნივთის პირდაპირი მფლობელობით უფლების კეთილსინდისიერად მოპოვების დაუშვებლობის სასარგებლოდ, როდესაც ეს შესაძლებელია საჯაროობის გაცელებით ნაკლები ხარისხის მქონე საშუალებით (საბუთის გადაცემით). მოქმედი რედაქციის პირობებში ამ საკითხებზე მსჯელობა აზრსმოკლებულია, რადგან ის აღარ ითვალისწინებს მფლობელობითი გირავნობის კეთილსინდისიერ შექმნას. ამ ცვლილების გამართლება შეუძლებელია - არ არსებობს ლეგიტიმური საჯარო მიზანი, რომელსაც ემსახურება უფლების მოპოვების საშუალების სრული გაუქმება.

გადაწყვეტილების გარემოებებიდან გამომდინარე, სასამართლოს უნდა ეკვლია, მოიპოვა თუ არა მყიდველმა მოლოდინის უფლება მანქანაზე, რაც შესაძლებელს გახდიდა მოლოდინის უფლებაზე ბანკის გირავნობის წარმოშობაზე მსჯელობას.² ამ შემთხვევაში ბანკის კეთილსინდისიერების დადასტურება საერთოდ ზედმეტი იქნებოდა, რადგან დამგირავებელი ამ დროს უფლებამოსილი განმკარგავია.

ნინო ქავშაია

¹ Lorenz, Grundwissen – Zivilrecht: Abstrakte und kausale Rechtsgeschäfte, JuS 2009, 490.

² რუსთაშვილი/სირდაძე/გენატაშვილი, სანივთო სამართალი (კაზუსების კრებული), თბილისი 2019, 177.

► 3 – 9/2020

უძრავი ნივთის საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია, როგორც გარიგების ფორმა

1. გარიგების ძირითადი ფორმებია ზეპირი და წერილობითი ფორმა, ხოლო წერილობითი გარიგება, თავის მხრივ, შეიძლება იყოს მარტივი ან რთული (სანოტარო) სახის.

2. სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით უძრავი ნივთის საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია არ განიხილება გარიგების ფორმად.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 323-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2013 წლის 9 დეკემბრის გადაწყვეტილება №ას-1529-1443-2012

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა ძმისა და დედის წინააღმდეგ, მოითხოვა მათ შორის დადებული უძრავი ქონების ჩუქების ხელშეკრულების ბათილად ცნობა და მოპასუხეთათვის, სოლიდარულად, ზიანის ანაზღაურების დაკისრება. მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ სადავო ქონება აშენებულია მოსარჩელისა და მისი ძმის (ერთ-ერთი თანამოპასუხე) საერთო შრომითა და სახსრებით. შესაბამისად, ქონების რეალური მესაკუთრეები იყვნენ ძმები. თუმცა, ფორმალურად ქონება გაფორმდა დედისა და ძის სახელზე. მოსარჩელემ საქმეში წარადგინა მტკიცებულება (შეთანხმება), რომლითაც მოპასუხე ვალდებულებას იღებდა პირველივე მოთხოვნისთანავე ქონება გადაეფორმებინა მოსარჩელისათვის, ხოლო, ამ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში მოპასუხე ვალდებული იქნებოდა მოსარჩელისათვის ანაზღაურებინა ქონების ფულადი ღირებულება. საქალაქო სასამართლომ მოთხოვნა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა, ბათილად ცნო სადავო გარიგება და მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დააკისრა 490,000 აშშ დოლარის ანაზღაურება. სააპელაციო სასამართლომ ნაწი-